

קונטרס

נועם שיח

שיעורי

הגה"צ אבדק"ק ור"מ

קראסנא

שליט"א

עליונים שש

ותחתונים עלז

בקבלת תורה מסיני

שיחה נעימה

לפרשת במדבר

דבר הלכה

דיני חג השבועות

גליון קנ"ד

בעזהשי"ת

שיעורי הלכה ולקט שיעורי אגדה

שנאמרו ע"י

הגה"צ אבדק"ק ור"מ שליט"א

בבית מדרשינו

קהל עדת קראסנא

ב"פ יצ"ו

1601 44th Street
Brooklyn, NY 11204

אפשר להשיג הגליון
בבית מדרשינו

לקבל הגליון באימעי"ל, להערות
ולהארות, נא לפנות

noiYamsiach@gmail.com

לתרומות ולנדבות נא לפנות
לאימעיל הנ"ל
וזכות הרבים יהא תלוי בו

כל הזכויות שמורות

Copyright 2025 ©

עץ "חיים" הוא למחזיקים בה

גליונות "נועם שיח" להפצת דבר ה' זו הלכה
נתנדבו ע"י הגבר שם עזר לעצמו להחזיק ולפאר
מרבצי התורה ולומדיה

ה"ה הרבני הנגיד

מו"ה חיים הלוי מייזעלס הי"ו

לעילוי נשמת הוריו

מו"ה ר' יעקב ארי' בן מו"ה ר' מרדכי צבי הלוי ע"ה

גלב"ע כ"ח אב שנת תשס"א לפ"ק

וזוגתו מרת צירל בת מו"ה ר' משה הלוי ע"ה

גלב"ע י"ז חשוון שנת תש"נ לפ"ק

ת. נ. צ. ב. ה.

תוכן הענינים

ג דרוש לחג השבועות

ז שיחה נעימה

דבר הלכה

יב זמן תפילת ערבית וקידוש היום בליל החג

יג האם הנשים צריכות להמתין בהדלקת הנרות עד צאה"כ

יד זמן קידוש היום לאשה שמקדשת לעצמה

הענין שנעורים בכל ליל השבועות,

טו והאם בכל אופן חייבים להתאמץ בזה

יז ענין אמירת תיקון בליל שבועות, והזהירות מלזלזל בה

יח האם התפילה בשחרית בחג השבועות 'כותיקין' הוא חיוב

הניעור כל הלילה האם מברך ברכת 'אלקי נשמה'

יח וברכת 'המעביר שינה' לפני התפילה

יט הניעור כל הלילה האם יכול לברך 'ברכת התורה'

כ טעם המנהג לאכול מאכלי חלב בחג השבועות

כב האם מותר ללוש ולאפות הפת עם חלב לסעודת מאכלי החלב

כג כמה הוא זמן ההמתנה בין סעודת מאכלי חלב לסעודת מאכלי בשר

האם צריך לברך ברכה אחרונה

כד או ברכת המזון לאחר סעודת מאכלי החלב

דרוש לחג השבועות

במים, דור אנוש מים במים, דור המבול מים במים, דור הפלגה מים במים, והביא קצצים לקוצצו שנאמר (תהילים כ"ט י') ה' למבול ישב וגו', **ראה בו שושנה אחת של ורד אלו ישראל, ונטלה והריחה בשעה שנתן להם עשרת הדברות וְשָׁבַת נַפְשׁוֹ עֲלֵיו בִּשְׁעָה שֶׁאִמְרוּ (שמות כ"ד ז') נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע,** אמר הקב"ה בשביל שושנה זו ינצל הפרדס, בזכות תורה וישראל ינצל כל העולם כולו, עכ"ל המדרש, עכ"פ הרי שלך לפניך, יש ידים ורגלים למנהגן של ישראל לעטר התורה בשושנים וורדים ביום מתן תורתנו, עכ"ד הבנ"י.

ויש לבאר עוד בכוונת המדרש בענין הריח בשושנים בשעה שנתן להם לישראל את עשרת הדברות, בהקדים מה שפי' הרה"ק מהר"א מבעלזא (לשבועות דף ר"ג) עה"פ (שמות י"ט א') ביום הזה באו מדבר סיני, פירש רש"י ז"ל (בד"ה ויסעו מרפידים, י"ט ב') להקיש נסיעתן מרפידים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן למדבר סיני

מנהג ישראל תורה הוא לשטוח שושנים וורדים ושאר עשבי בשמים בחג השבועות, וגם מעטרין בהם את התורה, והבני יששכר (מאמרי חודש סיון מאמר ד' אות ז') **מציין לזה מקור במדרש וזל"ק, לדעתי [המנהג] עפ"י דברי המדרש פרשת אחרי פרשה כ"ג (ויקרא רבה כ"ג ג') על הפסוק בשיר השירים (ב' ב') כשושנה בין החוחים, רבי עזריה בשם רבי יהודה ב"ר סימון אמר, משל למלך שהיה לו פרדס נטוע שורה של תאנים ושל גפנים ושל רמונים ושל תפוחים ומסרו לאריס והלך לו, לאחר ימים בא המלך והציץ בפרדס לידע מה עשה, ומצאו מלא חוחין ודרדרין, הביא קצצים לקוצו והציץ באותן החוחין וראה בו שושנה אחת של ורד, נטלה והריח בו ושבת נפשו עליה, אמר המלך בשביל שושנה זו ינצל כל הפרדס.**

כך כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל התורה, לאחר כ"ו דורות הציץ הקב"ה בעולמו לידע מה עשה, ומצאו מלא מים

בתשובה אף נסיעתן מרפידים בתשובה, וצ"ב מהיכן אנו יודעין שביאתן למדבר סיני היתה בתשובה.

בשעת קבלת התורה זכו בני ישראל ג"כ לעבודת בית המקדש

'תשובה', דכתיב (שמות י"ט ב') ויחן שם ישראל נגד ההר, היינו הר המוריה כדברי הילקוט, והר המוריה היה מקום הקרבת הקרבנות, ואיתא בקדמונים וברמב"ן (ויקרא א' ט') **שעיקר תכלית הבאת הקרבן היתה התשובה** כשיחשוב האדם שכל מה שעושים בקרבן היו צריכים לעשות בו ועי"ז יתעורר בתשובה עי"ש, וכן ענין שירת הלויים היה לעורר את המביאים קרבן לתשובה כדאיתא בס' ברית מנוחה.

ובשעת התשובה צריך האדם שיחשוב שאין עוד אחד מישראל שצריך לעשות תשובה כמוהו, וזה מש"כ רש"י ז"ל (שמות י"ט ב') בד"ה ויחן שם ישראל וכו', **כאיש אחד בלב אחד**, היינו שע"י הר המוריה נתעוררו לעשות תשובה, ולכן היה כל אחד יחיד בעיניו, **שכל אחד חשב שרק הוא צריך לעשות תשובה**, וזהו כונת רש"י ז"ל מה ביאתן לסיני בתשובה, דבגלל שהיה הר המוריה רכוב על הר סיני נתעוררו לעשות תשובה, עכ"ד.

וכ' לפרש בהקדם מה שפירש אביו הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע עה"פ (שמות ג' י"ב) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, למ"ד (מנחות דף כ"ו:) 'על' ממש (פי' דאיכא שם מ"ד דס"ל דהיכן דכתיב בתורה 'על' הכוונה על ממש ולא בסמוך לה), קשה הלא כתיב (שמות י"ט י"ב) השמרו לכם עלות בהר, ואיך אמר תעבדון וכו' 'על' ההר הזה, **ותירץ** עפ"י מה דאיתא בילקוט הראובני (פרשת יתרו) דבשעת קבלת התורה נעקר הר המוריה ועמד על הר סיני כדי שיקבלו ישראל התורה גם על הר המוריה, והענין הוא, **שבשעת מתן תורה רצה הקב"ה שיזכו בני ישראל לכל הקדושות**, ופירוש 'תעבדון את האלקים' על ההר הזה, פירושו עבודת בית המקדש כמשמעו, שכיון שהר המוריה יהיה 'על ההר הזה' יזכו לעבודת בית המקדש ממש בשעת קבלת התורה, עכ"ד.

והוסיף ע"ז בנו הרה"ק מהר"א זי"ע דעפ"ז יובן שמרומז כאן ענין

ביאור נפלא מבעל מעשי ה' מדוע בכל הקרבנות כתיב ריח ניחוח לה'

הטובות שעתידין בני ישראל לעשות, ולכן הריח השושנים ונתיישב רוחו על מה שברא העולם כמבואר במדרש.

ולפי"ז שפיר מובן מה שאמר הקב"ה למשה רבינו בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, שמשם רבינו שאל מאת הקב"ה (שמות ג' י"א-י"ב) וכי אוציא את בני ישראל ממצרים ופרש"י באיזה זכות אוציאם, שהרי בני"י הם ערום ועריה בלי מצות, וע"ז ענה לו הקב"ה בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים **'על ההר הזה'**, **היינו ע"ש העתיד** דשם בקבלת התורה כשיהיו רואין את הר המוריה - בית המקדש, ויתבוננו במעשי הקרבנות יעשו תשובה ויהיו עושין נחת רוח וריח ניחוח לה', **לכן בזה הזכות אוציאם עכשיו גם בלא תורה ומצות**, רק הכל בשביל הקבלות טובות שיעשו אח"כ.

ובוודאי עכשיו שנמצאים אנו בימים הסמוכים ליו"ט של קבלת

התורה וכל אחד ואחד מקבל עליו עול תורה ומצות וקבלות טובות, אנו תפילה שיה"ר שגם אנחנו נהיה מאותן שיזכו ביו"ט זה לעשות ריח ניחוח לה', ולראות להוציא מהכח אל הפועל כל

ואא"ז הרה"ק צוק"ל בספרו כונת הלב (פר' תולדות, בד"ה ויגיש וישק לו וירח את ריח בגדיו) הביא בשם ספה"ק מעשי ה', טעם דבכל הקרבנות כתיב אשה 'ריח ניחוח' לה', ומה ענין הריח הזה, וכ' לפרש דידוע דבכל קרבן אין העיקר מעשה ההקרבה של הקרבן ע"ג המזבח, אלא התשובה והחרטה, והיה מקבל על עצמו מכאן ולהבא לתקן מעשיו.

והנה ריח הוא דבר הנרגש למרחוק ומעיד על הדבר עצמו שהוא טוב מאוד, אך עצם הדבר ההוא שממנו נודף הריח אינו עתה לפנינו אלא רחוק מאתנו, ולכן כאשר החוטא מקריב את קרבנו והוא מקבל עליו לעסוק בתורה ומצוות, הרי הקרבן הוא בבחינת ריח ניחוח, **דהעיקר הוא בעת שיעשה בפועל את אשר קבל על עצמו בעת הקריב את קרבנו**, (ועי"ש מה שכ' לספר מעשה ששמע מאביו הרה"ק רב"ב זי"ע, ובמה שפירש שם ודפ"ח).

א"כ לפי"ז א"ש שע"י שהתבוננו בני ישראל בעבודת בית המקדש ובאו לידי תשובה כנ"ל ואמרו נעשה ונשמע וקבלו עליהם עול תורה ומצות, נעשה ריח ניחוח לה', **דהקב"ה הריח את כל הכוונות**

הקבלות טובות, ולהידבק בתוה"ק ולקבוע עיתים לתורה ולהגדיל תורה
ובמצות, ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ולהאדירה.

שיחה נעימה

'כל' עדת, ועוד צ"ב מה כוונת הכתוב
'לבית אבתם'.

ומב' דהאדם צריך להיזהר מאוד
מלדבר ח"ו דברי חובה וגנאי
או קטרוג על ישראל, ומביא עובדא
נוראה בענין זה, שפעם אחת שמע איש
אחד מעירו באגדא שמדבר על אחינו
בית ישראל מארצות אייראפע שהם
מחללי שבת בפרהסיא ואוכלים מאכלות
אסורות, ועוד כהנה וכהנה, [כידוע
בארצות המזרח היכן שגרו אחינו
הספרדים, לא נכנסה אצלם רוח
ההשכלה, שעשה חורבן ביהדות
בארצות אייראפע מקום מגוריהם של
האשכנזים, והאמונה הפשוטה בארצות
המזרח היה איתן ביותר].

ופנה אליו הבן איש חי והוכיחו ושאלו,
האם אינך מוצא שום דבר טוב
לדבר על יהודים אלו, וענה לו אותו
האיש שאכן אינו מוצא שום דבר טוב
עליהם, וענה לו הבן איש חי, **בוא**
ואלמדך האיך צריך לחפש צד זכות על
אחינו בני ישראל מארצות אייראפע,

בפרשת בחוקתי (ויקרא כ"ו ב') דבר אל
בני ישראל ואמרת להם איש
כי יפליא נדר **בערכך נפשות לה'**, והנה
ידוע דברי הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע
לבאר טעם **סמיכות פרשת זו לפרשת**
התוכחות שלפניה, דכיון שכישמע
האדם את פסוקי התוכחות, יפול מורך
בלבבו לומר שאינו שוה כלום ויתייאש
לגמרי מלעבוד את השית"ב ח"ו, לכן
כתוב בתורה פרשת ערכין מיד לאחר
פסוקי התוכחות **ללמד את האדם שכל**
יהודי באיזה מצב שהוא יש לו ערך
ושווי, ואין נפק"מ אם הוא גדול בתורה
ועבודה או אינו גדול, כולם יש להם שווי
וערך, ואפשר להוסיף מה שכ' בס' דרש
משה (להגאון ר"מ פיינשטיין זצ"ל) דלכן
קורין ספר במדבר קודם קבלת התורה
ומונין את כלל ישראל, להראות שכל
אחד מישראל יש לו חלק בתורה"ק.

בספר עוד יוסף חי (פירוש עה"ת מהגה"ק
הבן איש חי) מב' בפרשת השבוע
עה"פ (במדבר א' ב') **שאו את ראש כל**
עדת בני ישראל למשפחתם לבית
אבתם, ויש לדקדק מה הוא יתור הלשון

בשפטים גדולים עוד זרק להם אלף דינרי זהב, ותמה מדוע עשה כן.

וענהו היהודי העשיר שיבאר לו טעם מעשיו עפ"י סיפור [בדרך משל], מעשה בעשיר גדול שהיה לו בן יחיד והוריש לו הון רב, ונוסף לזה הוריש לו מרגלית יקרה ונדירה שיצא לה שם בכל העולם, ובן זה מחוסר אחריות איבד ובזבז את כל ההון הרב שאביו הוריש לו, ולא נשאר לו רק המרגלית היקרה ששוויה עלה להון רב, והלך להבאנ'ק ולקח הלואה בסך חמישים אלף דינרי זהב והפקיד את המרגלית בתורת משכון על ההלואה, ולאחר שבזבז והוציא את כל הממון שלוה חזר להבאנ'ק ולוה עוד חמישים אלף דינרי זהב על סמך המשכון היקר, וכך חזר ועשה עוד כמה פעמים, עד שסכום ההלואה הגיע לכדי מאתיים אלף דינרי זהב, כשנגמרו לו כל הזהובים הגיע עוד הפעם ללוות מהבאנ'ק על סמך המשכון היקר, אבל לא רצו יותר להלוות לו ממון על אף ששווי המרגלית היה הרבה יותר מסכום ההלואה, ונשאר בעירום ובחוסר כל ללא אפשרות ללוות עוד.

וסיפר לו מעשה ששמע על יהודי עשיר גדול ועצום מאנשי אייראפע שהיה נכבד מאוד בעיני המלכים והיה מקורב למלכות, אותו יהודי לא היה משומרי תורה ומצוות וכבר התרחק ל"ע מיהדותו, פעם אחת הזמין אותו המלך לסעודה יחד עם כמה מלכים, , ובדרכו להמלך עם עגלת הפאר שלו המתינו באחד העיקולי הדרך כחמישים ילדים גוים שקצים, וכשעבר אותו היהודי שם, **קראו בקול גדול דזש'יד דזש'יד דזש'יד כדי לביישו לעיני כל שהוא יהודי**, ואותו יהודי במקום שיבוש ויסתלק משם, התקרב לאותם הילדים והוציא מכיסו אלף דינרי זהב ונתנם למשרתו שיזרוק את הדינרים להילדים, ואח"כ המשיך בדרכו לסעודת המלך.

וכשהגיע היהודי לארמון המלוכה פגש בו אחד המלכים אשר הוא שכר את הילדים השקצים שיבזו את היהודי, כי היה רע בעיניו הכבוד והגדולה שחלק המלך ליהודי זה, וכמובן שלא גילה ליהודי זה שידיו במעל הזה של הילדים, ופנה ליהודי ושאלו, **היתכן ששמע את הבזיונות** שביזו אותו הילדים ותחת שיפנה להמלך שיענישם

מהיהדות עד שלא ניכר עליו כלל שהוא יהודי, והנה כעת כשעבר ע"י החמישים שקצים שצעקו אחריו דז'ליד דז'ליד, מיד נתמלא לבו שמחה שעדיין לא איבד את שמו היהודי, **והמרגלית היקרה הזאת שהיא שם 'יהודי' עדיין לא אבדה ממנו**, ואע"פ שהוא בע"ח גדול לפרוע על ביטול התורה והמצוות עכ"ז שם יהודי לא נפקע ממנו ואת החובות הוא יפרע כשיוכל, ולכן שילם לאותם הילדים את כל מה שהיה לו בכיסו, ואילו היו אצלו עוד אלפים היה נותן אותם להילדים האלו.

וסיים הבן איש חי ואמר ליהודי זה, **התבונן במעשה זה וראה כמה מעלות טובות יש ליהודים בארצות אייראפע**, שאע"פ שפרקו מעצמם עול תו"מ בכ"ז יש ב' דברים שאינם מוכנים בשום אופן לוותר עליהם, א. ברית מילה, שאפילו בנ"י הרחוקים משמירת התורה מוכנים למסור נפשם ולמול את בניהם, ב. שמקפידים שלא לשאת ח"ו נשים נכריות ודואגים שח"ו גם אחד מבניהם לא יקח אשה נכרית.

וזה השבח הגדול והסנגוריא שיש למצוא על כל אחד מישראל

ויהי היום ופגש אותו אחד ממכריו ואמר לו, ידידי שמע לעצתי הרי יש לך את המרגלית ששוויה חמש מאות אלף דינרי זהב, לך ומכור אותה ותפרע להבאנ'ק את ההלוואה ובשאר הממון שישאר לך תוכל לחיות ולהתקיים כאחד האדם, הרי במצב זה שהמרגלית מונחת בבאנ'ק אין לך מזה שום הנאה.

וענה לו אותו הבן של העשיר, כי אמנם הוא נמצא במצב ירוד מאוד ואין לו מעות בידו, **אבל את המרגלית היקרה הזאת לא ימכור בשום אופן אפילו שאין לו ממנה שום תועלת כרגע**, שכל זמן שבכל העולם מרגלית זו נקראת על שמו והוא מתכבד באותה המרגלית בפי מלכים בכל העולם, ואם ימכרנה הוא יפסיד את כל הכבוד, לכן אינו מוכן בשום אופן למוכרה, ואמנם הוא ישאר בעל חוב לעת עתה, אבל יתאמץ בכל כוחו ובהמשך הזמן יפרע את החוב.

ועפ"י משל זה הסביר אותו היהודי את מעשיו, שהרי הוא מזרע ישראל ואמנם חטא ופשע והתרחק מלקיים את התורה, **אבל כל פעם שנזכר בזה לבו מתמלא יגון וכאב על שהתרחק כ"כ**

באשר הוא שם, ואע"פ שפרק עול תורה ומצות, מ"מ שם ישראל לא נאבד ממנו.

ועפ"י זה מבאר בס' עוד יוסף חי את הפסוק, 'שאו את ראש כל עדת בני ישראל', שזה מלשון הרמה ונשיאות ראש, **היינו שתרימו ותנשאו את ראש 'כל' עדת ישראל**, שיש להם מעלה גדולה, וזה 'למשפחותם לבית אבותם', היינו **שאינם נושאים נשים אלא מזרע ישראל**, וכדאי הוא מעלה ושבח זה להרים ולישא את ראשם.

וכעין זה הוא מה שהבאנו לעיל דברי הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, שלכן נסמכה פרשת ערכין לפרשת התוכחה, ללמד בא שכל יהודי באשר הוא שם אפילו אם כבר נתרחק הרבה משמירת תו"מ, בכל זאת יש לו ערך ושווי גדול.

בס' תפארת שמואל (פ' בהר, להגאון ר"ש בירנבוים זצ"ל) מביא **עובדא נוראה שרואים שישראל אע"פ שחטאו מ"מ נשאר אצלם הניצוץ היהודי**, וסיפר שהיה יהודי אחד לפני מלחמת העולם השניה שנמשך אחר דרכי ההשכלה ר"ל, וירד כל כך מהדרך עד שנשא גויה רח"ל

ונעשה לראש עיר אחת (מעיר'ר) באירופע, וכשנכנסו הנאצים ימ"ש וכבשו את המקום לקחו אותו ביחד עם כל היהודים שהיו שם להביאם להמחנות השמדה רח"ל, היהודי הזה התחנן להם ואמר שמאחר שנשא גויה והוא משומד ונוהג כולו כגוי ואינו כלל יהודי, לכן יניחו לו לנפשו ולא יקחוהו עם שאר היהודים, החליטו הנאצים ימ"ש לנסותו.

במקום זה הציתו הרשעים מדורה גדולה ע"י פתח בית הכנסת כדי לשרוף את כל הדברים שבקדושה רח"ל, ואמרו **להיהודי המשומד קח ספר תורה וזרוק אותה לתוך האש** ובזה תוכיח לנו שאין לך שום שייכות ליהודים, מיד זלגו מעיניו של יהודי זה דמעות ואמר שדבר זה אינו יכול לעשות, והרשעים הארורים ימ"ש תפסו בו ביחד עם הספר תורה והשליכו אותם לתוך האש רח"ל, נורא ואיום.

ואנו רואים מעובדות אלו שישראל אע"פ שחטא ישראל הוא, ואפילו כשיש ליהודי חולשות ונפילות בשמירת התו"מ, אבל מגיע הזמן שהמרגלית היקרה ששמה ישראל מתחילה לזרוח ולהאיר, ולכן צריך

לדעת שבכל מצב שהוא צריך לנשאות ולהרים אל ראש 'כל' עדת בני ישראל,
ולא ידח ממנו נידח.

שיעור הלכה

יום ראשון פרשת במדבר כ"ה אייר תשפ"ה

הלכות חג השבועות

זמן תפילת ערבית וקידוש היום כליל החג

המג"א (ריש סי' תצ"ד) כ' בשם ה'משאת בנימין', **שבלייל שבועות אין מקדשין על הכוס עד צאת הכוכבים** משום דכתיב (ויקרא כ"ג ט"ו) 'תמימות תהינה, וא"כ צריך להמתין שיהיה ז' שבועות שלמים, עד גמר היום האחרון של ז' השבועות, ולכן אין מקדשין על היום עד צאת הכוכבים, ומדבריו משמע שרק ב'קידוש היום' צריך להקפיד על כך, אבל תפילת ערבית של ליל החג אינו צריך להקפיד שיהא ודאי לילה.

אבל דעת הט"ז אינו כן, שכותב **'מאחרין'** להתחיל ערבית בכניסת שבועות, כדי שיהיו ימי הספירה תמימות' ע"כ, היינו שלא רק קידוש אין לעשות עד שיהיה לילה, אלא אפי' תפילת ערבית צריך ג"כ שיהיה ודאי לילה, וא"כ אנו **שנוהגין כשי' ר"ת, אז ודאי לילה הוא בזמן ר"ת**, ורק אז יהא מותר להתפלל ערבית, וכל אחד ינהג כפי השיטה שהוא נוהג בזה בכל מוצש"ק משך כל שבתות השנה.

וכדאי לציין, שבדרך כלל כשיש מחלוקת בין הט"ז למג"א אנו נוהגים כשי' המג"א, אבל בדין זה לגבי תפילת ערבית כליל חג השבועות, גם השו"ע הרב, וה'חק יעקב' וכן המשנ"ב מביאים להלכה שי' הט"ז שלא להתפלל ערבית עד צאת הכוכבים, **וכן נקטינן**.

ובאחרונים מבו' עוד טעם למה מאחרין להתחיל תפילת ערבית עד שיהא ודאי לילה, דהרי בכל ליל שב"ק אלו שמתפללים מוקדם תפילת ערבית לפני צה"כ, צריכים אחר התפילה כשכבר ודאי לילה לחזור ולקרוא ג' פרשיות של קריאת שמע לצאת יד"ח קרי"ש של ערבית שזה דאורייתא, ובקריאת שמע בתפילה עצמה לא יצאו יד"ח שלא

היה עדיין לילה, [ויש שנוהגין מטעם זה לקרות ג' פרשיות בקריאת שמע שעל המטה בכל לילה].

אבל בליל חג השבועות שמנהג רוב הציבור להיות נעורים כל הלילה, וא"כ הרי לא קורין באותו הלילה קרי"ש שעל המטה, ואם יתפללו תפילת ערבית לפני צאת הכוכבים, **יש חשש גדול שישכחו מלקרוא** לאחר התפילה עוד הפעם ג' פרשיות של קרי"ש, ולכן מקפידים העולם שלא להתפלל תפילת ערבית בליל חג השבועות לפני צאת הכוכבים שזה ודאי לילה כשי' הט"ז, ואז גם יקראו קרי"ש עם ברכותיה בזמנה וכהלכתה.

ומהראוי הוא לעורר, בשבתות הקיץ שכניסת השבת הוא בזמן מאוחר, ויש אנשים שמתפללים תפילת ערבית מוקדם, **ושוכחים לחזור ולקרות** אח"כ עוד הפעם קרי"ש כהלכתה, וביותר בשבתות של ספירת העומר יש גם את המצוה של 'תמימות תהינה' והספירה צריכה להיות כשזה ודאי לילה, ועי"ז מפסידים ב' מצוות, **וראוי להשים לב ולהיזהר בזה**.

האם הנשים צריכות להמתין בהדלקת הנרות עד צאה"כ.

בספרי האחרונים מבואר ב' **דעות בענין זה**, בלוח ארץ ישראל (להרה"ג רבי יחיאל מיכל טוקצ'ינסקי זצ"ל) כ' בשם הגרש"ז זאלאזניק זצ"ל שאפילו אותן הנשים שמדליקות בכל יו"ט מבעוד יום, מ"מ בליל שבועות ידליקו אחר צאת הכוכבים, כיון שנהגו הנשים לברך שהחיינו בשעת הדלקת הנרות הרי הן מקבלות קדושת עיצומו של יום, ויהא חסר להן מן ה'תמימות'.

אבל בספר הליכות שלמה (מועדים פי"ב אות ב') כ' שבבית הגרש"ז אויערבך זצ"ל הדליקו הנשים גם בחג השבועות מבעוד יום, **דעיקר הקפידא הוא על הקידוש והתפילה**, ויש לעיין בזה, דהלא מברכות גם שהחיינו על עצומו של יום.

ובס' בירור הלכה (תליאתה סי' תצ"ד) כ' בשם אביו בעמח"ס אז נדברו, **שאמר לחלק**, דנשים שספרו ספירת העומר במשך ימי הספירה ימתינו מלהדליק עד הלילה משום תמימות,

אבל נשים שלא ספרו ספירת העומר משך ימי הספירה, יכולין להדליק ערב חג השבועות מבעוד יום.

[ועי' להלן בשם הגאון הגדול רבי נתן געשטעטנער זצ"ל מה הדין לגבי קידוש לנשים].

זמן קידוש היום לאשה שמקדשת לעצמה.

אצל רוב קהילות החסידים נהוג, וביותר בחג השבועות, **שנוסעים לרבם על יו"ט, וא"כ** הדבר שכיח ומצוי **שהנשים נשארות לבד בביתם ומקדשין בעצמם על היין**, והעיר ע"ז הגאון רבי נתן געשטעטנער זצ"ל (בעל מחב"ס להורות נתן) שאע"פ שנשים פטורות מעיקר הדין בספירת העומר שהרי זה מ"ע שהזמן גרמא שנשים פטורות, [ואף שאמנם ישנן הרבה נשים כגון נשים מבוגרות שאינן מטופלות בילדים וסופרות בכל לילה ספיה"ע ושוייהו עליהן כחובה, אבל מעיקר הדין הן פטורות], מ"מ לענין קידוש על היין בליל חג השבועות הדבר שונה מכל שאר יו"ט, **שבלייל חג שבועות גם הנשים אסור להן לעשות קידוש לפני שיהיה ודאי לילה**, כמו האנשים.

והטעם הוא, משום דמצינו שבכל יו"ט המוזכר בתורה, מפורש שם החג וגם היום והחודש אימתי זה חל, כמו שמצינו בתורה בחג הפסח ובחג בסוכות, אמנם שם מותר להוסיף מחול על הקודש בערבי החג, אבל **בחג השבועות לא מפורש בתורה באיזה יום זה חל**, שבתורה כתוב רק שחג שבועות חל אחרי גמר ספירת ז' שבועות תמימות [שלימות] מחג הפסח, **ולכן אין נפק"מ בזה בין האנשים ובין הנשים** אפי' שאינן מחויבות בספירת העומר, ועל כולם חל חובת היום לקדש רק אחרי גמר הז' שבועות בשלימות, ואין יכולים לעשות את היו"ט לפני גמר יום המ"ט לעומר, ולכן גם נשים צריכות להמתין עד שיהא ודאי לילה.

וכדאי לעורר בבית על ענין זה, בפרט לאותם שרגילים במשך השבתות שלאחר הפסח לקדש את השבת מוקדם מבעו"י, והאשה שנמצאת כעת לבדה בבית ומקדשת על היין לא תחלק בין חג השבועות ללילי השבתות הקודמים, ותקדש כבר מבעו"י ולא יצאו ידי חובתו.

הענין שנעורים בכל ליל השבועות, והאם בכל אופן חייבים להתאמץ בזה.

מנהג קדוש זה **כבר מובא בזה"ק**, שהחסידים הראשונים היו נעורים כל הלילה, וכן נוהגים רוב הלומדים, והמג"א (ס"תצ"ד) מביא **טעם למנהג זה**, משום שדרשו חז"ל (פרקי דר"א פרק מ"א) שכלל ישראל נשארו לישון במיתתם לפני קבלת התורה, והוצרך הקב"ה להעיר אותם לבוא ולקבל את התורה, ולכן **בכדי לתקן ענין זה של השינה**, אז נשארים נעורים כל הלילה ועוסקים בלימוד תורה"ק, ע"כ.

בס' 'ערוגת הבושם' מק', האיך יתכן דבר זה, **הרי מדובר שם בדור דעה** שמרצונם ומדעתם הכריזו נעשה לפני הנשמע, ובגמ' (שבת פ"ח.) מבואר שהקב"ה אמר 'מי גילה רז [סוד] זה לבני, שמלאכי השרת משתמשים בו, היינו שכלל ישראל הגיע כבר לפני מתן התורה לדרגה גבוהה כמו מלאכים, וא"כ איך יתכן ששקעו בשינה ויצטרכו להעיר אותם לקבל את התורה.

ומבאר ביאור נפלא, שכ"ז היה משום שהקב"ה ידע שגיע זמן שבנ"י יהיו טרודים על המחיה ועל הכלכלה ויהיו עסוקים יום ולילה לעמול לפרנסתם, והם ישקעו ח"ו בשינה בהבלי העולם, ויהיו בבחינת 'קטנות המוחין', ורצה הקב"ה **להראות לדורות הבאים שאפי' שבנ"י שקעו בשינתם**, אז מיד כשהעירו אותם נעמדו ויצאו לקבל את התורה ללא כל הכנה.

וללמד בא שכל יהודי באיזה מצב שהוא נמצא, ואפי' ששקוע בהבלי העוה"ז גם הוא יכול להתעורר ולקבל את התורה, וזה חידוש נפלא שהקב"ה הפיל שינה על כלל ישראל לפני קבה"ת, שמזה ילמדו לדורות הבאים להתחזק ולהתעורר בכל מצב שהוא.

בשל"ה הק' מביא הענין הנשגב מהגילוי הנורא שהיה למהר"ש אלקבץ והבית יוסף והחבריא קדישא, שנקבצו יחדיו בליל חג השבועות ללמוד ולעסוק בתורה"ק, ונתגלה להם אור יקרות בלילה זה.

וכ' בבאר היטב (ס"ק ז') וכן מביאו המשנ"ב (ס"ק א') וגם האליה רבה ועוד, **דברי האר"י הק'**, שמי שעוסק בתורה ולא ישן בלילה ההוא [ליל חג השבועות] כלל, **מובטח לו**

שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק ח"ו, הבטחה נוראה מהאר"י הקדוש, שזה בדוק ומנוסה ומי הוא זה אשר ירצה להפסיד זאת.

אבל בס' 'ביאורים והנהגות' לחג השבועות (להגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א) כ' וז"ל, **והנה יש צעירים שמדמים שאסור לישון בליל שבועות ומתאמצים מאוד שלא ירדמו בליל זה**, ואני רואה אותם שהם שוכחים מאמר חז"ל שיושב בטל כישן דמי, **ואלו עדיף יותר שיקראו קרי"ש שעל המטה וילכו לנוח**, שלכה"פ למחר בבוקר יקום ויתפלל שחרית כמו שצריך, שאמנם זה מנהג גדול להיות ערים בליל השבועות, אבל מי שאינו מסוגל לכך, ילך לישון, ויכוין לשם שמים שכוונתו להכין כוח ללמוד בהתמדה ולהתפלל ביום המחרת, ע"כ.

דברים אלו הם כדרכונות, אשר כל אחד צריך לדעת, שסתם להיות ער בליל שבועות ולהעביר את הזמן בבטלה ללא לימוד, ובחושבו שהעיקר הוא להישאר ער כל הלילה, לא על אלו האנשים נסוב דברי האר"י הק' הנ"ל, ועדיף יותר שילכו לנוח כמו שצריך, ולקום לתפילת הבוקר בזמן ולהתפלל כראוי.

[ושמעתי מדודי הגה"ח ר' יהודה גרינוואלד שליט"א, ששמע מזקני חסידים, שהרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זצ"ל התאכסן שבת אחת בעיר פאפא, ואמר הגה"ק בעל 'ויגד יעקב' מפאפא זצ"ל לתלמידיו שהוא רוצה להתפלל תפילת שחרית בשב"ק אצל הרה"ק רבי שלום אליעזר זצ"ל, וביקש מתלמידיו שיבררו אימתי הוא זמן התפילה אצלו.

ואמר רש"א זצ"ל שמקובל שהרה"ק ה'חווה מלובלין' זי"ע אמר, שזמן תפילת שחרית בשבת בבוקר הוא בשעה 9.00, מכיון שתינוקות של בית רבן הולכים בשעה זו בכל יום מימות החול לתלמוד תורה להתפלל וללמוד, ונפתחים אז שערי שמים, ולכן אפילו בשב"ק שאינם הולכים לת"ת, בכ"ז השערים נפתחים בשעה 9.00 בבוקר, וזה הזמן שמסוגל מאוד להתפלל.]

ענין אמירת תיקון בליל שבועות, והזהירות מלזלזל בה

מנהג זה הוא מנהג קדוש, והמקור לזה הוא הזוה"ק וכתבי האר"י הק', שסידרו את נוסח התיקון של תורה נביאים וכתובים וכו', ומקורו קדוש ונעלה עד למאוד.

וצריך לעורר על ענין זה, כי כהיום הרבה אנשים שולחים את בניהם היקרים ללמוד בעולם הישיבות, ולפעמים מושפעים מקהילות אחרות שאינם מקפידים על הענין הגדול של אמירת ה'תיקון' בליל שבועות, אלא לשבת וללמוד גמ' בעיון וכדו', ומעבירים מנהג זה גם לשאר הבחורים, ועי"ז נשתרש לאחרינה שבלייל שבועות יושבין ולומדין רק גמ' עם תוס', ולא לומדין את הלימוד הקדוש של 'תקון ליל שבועות' כמקובל אצלנו מרבתינו הקדושים נבג"מ.

והחיד"א בספרו 'לב דוד' (פרק ל"א) כבר מתאונן על אותם האנשים שמזלזלים במנהג קדוש זה ומעדיפים ללמוד בליל זה דברים אחרים גמ' וכדו', ותמה ע"ז, שאיך יכולים אנשים אלו שלא לקיים מנהג זה שהאר"י הק' אומר שזה דבר עילאי וסגולה גדולה לומר תיקון זה, וז"ל, **שמעתי שקצת לומדים קבעו ללמוד רמב"ם** ולא רצו ללמוד תקון מהאר"י הק', את קסתי נתתי, **אשר לא טוב עשו לעשות בַּמָּה לעצמן ולשנות מנהג ישראל**, ואפילו שאינו מבין את הטעם, חיובא רמיא עליה ללמוד הסדר הלז בכל כלל ישראל, ומה גם שכן יסד המלך האר"י זצ"ל, עכ"ל.

ומתוכן דברי החיד"א מבואר להדיא **שדבר ראשון במעלה הוא לומר את התיקון** שהוא מפורסם בכל תפוצות ישראל כבר מאות בשנים, ואח"כ אם ישאר לו זמן פנוי לאחר אמירת התיקון יתעסק בלימודי תורה אחרים, וכן נהגו אבותינו ואבותינו להקפיד ולומר בליל קדוש זה את התיקון לליל שבועות.

השל"ה הק' כ' (מסכת שבועות פרק נר מצוה), וזל"ק, **סדר הלימוד של זה הלילה כבר נתפרסם ונודע לרבים** ע"י הקונטרסין שנתפשטו, והמנהג הזה כבר נתפשט בכל ארץ ישראל, כולם כאחד מהגדולים עד קטנים, **וכן קיימו וקבלו עליהם ועל זרעם שצריך ללמוד בלילה**, חלק מהתורה, חלק מנביאים וכתובים, ששה סדרים, ספר יצירה,

זוהר, תרי"ג מצות, ובכל תורה שבכתב ו' פסוקים מכל סדרה וסדרה, וכן מכל ספר מכ"ד ספרים דהיינו ג' פסוקים ראשונים וג' מהאחרונים, וכו', עכ"ל"ק.

המורם מהאמור לעיל, שסדר הלימוד וענין אמירת התיקון בליל שבועות יסודו בהררי קודש, וצריך לשון דבר זה **אצל הבחורים** בבחינת 'ויגבה לבו בדרכי ה', **ללכת בדרכי אבותינו הק'** ומאורי העולם בדבר נשגב זה של אמירת התיקון בליל המקודש - ליל חג השבועות.

האם התפילה בשחרית בחג השבועות 'כותיקין' הוא חיוב.

יש הרבה אנשים שמתאמצים להתפלל בחג השבועות תפילת שחרית כותיקין (ספר זוהר ח"ד פ"ה), והיינו אפילו אותם אנשים אשר כל השנה אינם מקפידים על כך, אבל בחג השבועות נוהגין כן.

אבל בס' 'משמרת שלום' להרה"ק מקודינב זצ"ל כ' וז"ל, המנהג אצלנו אצל החסידים, לישון בבוקר כדי שיהיה דעתו צלולה עליו, ויוכל להתפלל בכוונה שלימה ביום הקדוש הזה, ע"כ.

ופוק חזי, שיש בנ"א המתפללים כותיקין ודעתם בל עליהם לכון היטב בתפילה, ובפועל ממתינים כבר שיסיימו אל התפילה, [לא מדברים כאן באנשים נעלים שנוהגין להתפלל כותיקין בכל השנה כהלכה וכראוי], ולכן צריך להשים על לב דברי בעל ה'משמרת שלום' שעדיף ללכת לישון לאיזה שעות, ולקום בכוחות חדשים, שעי"ז יתפלל תפילת החג בכוונה וכראוי ביום קדוש זה.

הניעור כל הלילה האם מברך ברכת 'אלקי נשמה' וברכת 'המעביר שינה' לפני התפילה.

יש כמה דעות במי שהיה ניעור כל הלילה אם יכול לברך בבוקר, ברכת אלקי נשמה, וברכת המעביר שינה, ואנן קיי"ל כדברי הרמ"א (סי' מ"ו סעי' י"ח) וז"ל, שכל ברכות השחר לא נתקנו אל כל האדם בפרטיות, אלא מברכין שהקב"ה ברא צרכי העולם, וכן המנהג ואין לשנות, עכ"ל.

אבל ה'עטרת זקנים' (סי' מ"ו) כתב דאם היה נייער כל הלילה **לא יברך ברכת אלקי נשמה וברכת המעביר שינה**, וכן הביא הא"ר (שם ס"ק י"ב), וכ"כ ה'תניא' בסידורו (סדר הנטילה) דאם היה נייער כל הלילה **לא יברך ברכת אלקי נשמה**.

אבל ע"י בשע"ת (הל' תפילה סי' מ"ו ס"ק י"ב) שמביא מש"כ מהרח"ו בפרי עץ חיים, **שמנהג מורו הק' האר"י ז"ל שאפי' שהיה נייער כל הלילה היה מברך כל ברכות השחר**, ולהלכה כתבו הפוסקים שלכתחילה נכון לשמוע ברכת אלקי נשמה והמעביר שינה מחבירו שהיה ישן בלילה, ואם אין לו ממי לצאת יש להקל שיברך בעצמו.

הנייער כל הלילה האם יכול לברך 'ברכת התורה'.

הנייער כל הלילה יש **מחלוקת הראשונים** האם חייב בברכת התורה או לא, **לדעת הרא"ש** אין זריחת היום גורם הברכה אלא ה'שינה', ולכן אם לא ישן כל הלילה אי"צ לברך ברכת התורה.

אבל דעת ר"ת שאין הדבר תלוי בשינה אלא בהאיר היום, ולכן אפי' אם לא ישן כלל כל הלילה חייב לברך ברכת התורה כשהאיר היום.

המחבר בשו"ע הלכ' ברכת התורה (סי' מ"ז סעי' י"א) הביא ב' דעות אלו, **ולדינא כ' המחבר דנהגו כשיטת ר"ת**, א"כ מעיקר הדין יכול לברך ברכת התורה, אך הרוצה לצאת ידי ספק, ישמע ברכת התורה מאחר ויתכוין לצאת ידי חובתו.

וכ' הפוסקים דלאותן שאינם מתפללין ותיקין וישנים שינת קבע לאחר העלות השחר ביום חג השבועות בבוקר, לכו"ע יכול לברך אח"כ ברכת התורה בעצמו, דבין אי אמרינן דהיום החדש הוא הגורם לברכת התורה ובין אם השינה הוא הגורם לברכה"ת, אז באופן כזה לכו"ע נתחייב בברכה"ת, ואינו צריך לצאת יד"ח מחבירו.

במחזור דברי יואל לשבועות מובא מנהגו של **הרה"ק מסאטמאר זי"ע**, שעל אף שידוע הוא שהיה נייער הרבה לילות משך השנה, **לא ביקש אף פעם** מאדם שיוציאו יד"ח בברכות התורה, ונסמך עפ"י פסק זקנו הק' בשו"ת השיב משה (סי' י"ב) שאפשר לברך בעצמו ברכה זו.

טעם המנהג לאכול מאכלי חלב בחג השבועות.

מצינו בפוסקים כמה טעמים למנהג זה.

א. הרמ"א בשו"ע (סי' תצ"ד סעי' ג') כ' וז"ל, ונוהגין בכל מקום לאכול מאכלי חלב ביום 'ראשון' של שבועות, [אמנם יש מקומות שנוהגין לאכול גם ביום ב' של יו"ט שבועות מאכל חלב, עי' דרכי חיים ושלום אות תרמ"ד], ונ"ל הטעם שהוא כמו השני תבשילין שלוקחין בליל פסח, זכר לפסח (זרוע) וזכר לחגיגה (ביצה), כן אוכלין מאכל חלב ואח"כ מאכל בשר, וצריכין להביא ב' לחם על השולחן, שהוא (השולחן) במקום המזבח, ויש בזה זכרון לשני הלחם שהיו מקריבין ביום הביכורים, ע"כ.

ומב' במג"א (שם ס"ק ח') דמה"ט צריכין להביא ב' לחמים [לחם אחד לכל סעודה], משום דאסור לאכול בשר וחלב מלחם אחד.

ומטעם זה היו מקומות (במדינת אשכנז) שנהגו לאכול סעודת החלב בליל חג השבועות, כי ביום קשה מאוד ליטול ידיים לב' סעודות.

בס' אורחות רבינו (מנהגי הסטייפלער זצ"ל) כ' שהיה ג"כ נוהג לאכול הסעודה של מאכלי חלב בליל יו"ט של חג השבועות.

אבל בס' דרכי תשובה (יור"ד סי' פ"ט הלכה י"ט) מתרעם מאוד על מנהג זה וכ' וז"ל, לנוהגין כן הן מתחכמים, היינו שזה מנהג שאינו כראוי, מכיון שגם בסעודת ליל יו"ט צריך לאכול בשר, כמו שמב' בשע"ת (סי' תקכ"ט סעי' ב') שמדברי המג"א (סי' תקמ"ו ס"ק ד') נראה דגם בלילה יש חיוב שמחה מדאורייתא, ואין שמחה אלא בבשר.

אבל מפשטות לשון הרמב"ם (הל' יו"ט פ"ו הל' י"ט) משמע שאין חיוב שמחה ביו"ט באכילה ושתיה אלא ביום ולא בלילה.

היוצא לנו מהאמור לעיל, דגם אלו הנוהגים לאכול סעודת מאכלי החלב בליל חג השבועות, יסודם בהררי קודש ויש להם על מי שיסמוכו.

אבל אצלינו המנהג הוא שאוכלים את ב' הסעודות ביום, ויוצאין יד"ח הסעודה הראשונה של מאכלי החלב ע"י אכילת פת הבאה בכיסנין (מזונות), וזה נקרא ג"כ סעודה של פת.

עוד כ' המג"א (שם ס"ק ט') דלפי הטעם של הרמ"א שב' הסעודות הם משום זכר לשתי הלחם שהביאו בביהמ"ק, והרי ב' הלחם היו מחטה, א"כ בסעודות אלו צריכין לאכול דוקא פת של 'חטים', ומשמע דפת מסוג אחר כגון ספעל'ט אין כדאי הוא לאכול בסעודות אלו.

ולפי"ז אלו שנוהגין לצאת יד"ח סעודת החלב ע"י פת הבאה בכיסנין, אז גם בזה כדאי הוא לאכול מיני מזונות שנעשה ממין חטה ולא של מין אחר.

ב. המג"א (שם ס"ק ו') מביא עוד טעם למנהג זה לאכול מאכלי חלב, עפ"י מה שכ' בזהר הק', עי"ש דבריו.

ג. המשנ"ב (ס"ק י"ב) כ', ואני שמעתי בשם גדול אחד שבעת שחזרו בנ"י אחר קבלת התורה בסיני לבתיהם, והיו צריכין להכין את סעודת החג תיכף ומיד, לא היו יכולין לבשל ולאכול בשר לסעודה זו, כי לאחר שקבלו עליהם את מצות התורה היו צריכים לשחוט בסכין בדוק ולנקר את החלב ולהדיח את הדם, ולמלוח את הבשר, וכן היו צריכים לכלים חדשים לבשל בהם את הבשר כי הכלים שהיה להם שבישלו בהם לפני קבלה"ת נאסר להם עכשיו לאחר קבלת התורה, ע"כ בחרו להם לפי שעה מאכלי חלב, ואנו עושין זכר לזה, עכתו"ד.

ד. ה'חק יעקב' (ס"ק ט') מביא בשם ה'כל בו' עוד טעם למנהג זה, דכתיב (שה"ש י"ד א') **דבש וחלב תחת לשונך, שהתורה הק' נמשלה לדבש וחלב, ולכן נוהגין לאכול בחג זה מאכלי חלב, ע"כ, ולפי טעם זה יש ג"כ ענין לאכול מאכל של דבש.**

ה. הבאר היטב (שם ס"ק ח') מביא עוד טעם וז"ל, ושמעתי שאוכלים חלב ואח"כ בשר דלא כמו שעשו המלאכים אצל אברהם שאכלו בשר בחלב, שבעבור זה ניתנה תורה לישראל.

וכמבואר במדרש (שוחר טוב מזמור ח' ובפסיקתא רבתי סוף פרק כ"ה) שנסתמה טענתם של מלאכי השרת להקב"ה שהם יקבלו את התורה ולא בנ"י, משום דהקב"ה צר קלסתר פניו של משה רבינו כאברהם אבינו, ואמר למלאכי השרת הרי אצל אברהם אבינו אכלתם בשר בחלב, וע"י טענה זו זכו בני ישראל לקבל את התורה, **לכן אוכלין בחג השבועות קודם מאכל חלב ואח"כ של בשר**.

והנפק"מ בין הטעמים הוא, שלפי טעם הרמ"א שהענין לאכול סעודת חלב ואח"כ סעודת בשר והוא משום זכר לשתי הלחם, א"כ יש ענין לאכול דוקא 'פת' בשני הסעודות או עכ"פ פת הבאה בכיסנין בחד סעודה, אבל לפי שאר הטעמים אפשר לצאת יד"ח המנהג גם בשתיית חלב ואכילת גבינה וכדו', ואי"צ דוקא פת.

האם מותר ללויש ולאפות הפת עם חלב לסעודת מאכלי החלב

המג"א (שם ס"ק ח') כ' **דהמנהג היה לאפות את הפת עם חמאה**, דעי"ז בודאי יהא צריך לאפות פת אחר לסעודת הבשר, שהרי אסור לאכול פת של סעודת חלב בסעודת בשר, וכדי שיזכרו לעשות ב' לחמים זכר לשתי הלחם כמבואר ברמ"א, לכן נוהגין לתת חמאה או חלב בהלחם שמיוחד לסעודת החלב, ועי"ז יהא מוכרח לאפות עוד לחם אחר לסעודת הבשר.

ויש להקשות על דברי המג"א, דהרי בשו"ע יור"ד הל' בשר בחלב (סי' צ"ז סעי' א') כ' המחבר שאסור ללויש עיסה בחלב, דשמא יבוא לאוכלה עם בשר, ואפילו אם לש בדיעבד, ג"כ אסור לאכול פת זה, ורק באופן שעושין איזה סימן שניכר 'על צורת הפת' שהוא נילויש עם חלב ואינו נראה כסתם פת, אז מותר לאוכלה, או כשאופין פת מיוחד זה רק דבר מועט שאפשר לאכול את כל הפת בסעודת החלב אז ג"כ מותר, וא"כ האיך כ' המג"א שמותר לאפות פת זה עם חלב, בסתמא בלא ב' תנאים אלו.

וצריך לבאר שדברי המג"א שכ' שכן נוהגין, הוא ג"כ לפי דברי הרמ"א שם **דבאופן שזה רק דבר מועט מותר ללויש הפת עם חלב**, וגם כאן המנהג הוא לאפות פת זה רק לסעודה זו של מאכלי החלב בחג השבועות וזה דבר מועט, ולכן מותר לאפות הפת עם חלב.

והנה כהיום יש בכל הבעקערי'ס הרבה מיני מזונות שהם חלבי, ואין ניכר כמעט שום שינוי בין מזונות אלו לשאר מיני המזונות שאינם חלביים ורק על הבאק'ס מצויין הדבר שהוא 'חלבי', ולכאורה בשו"ע לא מצינו סימן כזה ויש ע"ז שאלה גדולה, דהרי הבאק'ס נשאר בקיטשע'ן ועל השולחן מביאין רק את המזונות החלבי ואין ניכר שום שינוי על המאכל עצמו שהוא מאכל חלב, ובאופן כזה עפ"י פשוט הדבר אסור.

אמנם הפתחי תשובה (יור"ד סי' צ"ז ס"ק ג) מביא שו"ת מהרי"ט (ח"ב סי' י"ח) שכ' דאותן **מאכלי מזונות שאין הרגילות לאכול אותו עם בשר, אז לא אמרינן שצריך לעשות שינוי הניכר על הפת עצמו שהוא חלבי**, ורק ב'פת' שמעורב בו חלב אסרו לאוכלו בלא שינוי הניכר עליו, משום חשש שיאכלוה עם בשר, מכיון שהרגילות היה שאוכלים פת עם הבשר.

כמה הוא זמן ההמתנה בין סעודת מאכלי חלב לסעודת מאכלי בשר.

אף שמובא בפוסקים (עי' חק יעקב סי' תצ"ד ס"ק י"א בשם הכל בו, ובספה"ק נועם אלימלך פ' משפטים ד"ה לא תבשל גדי בחלב אמו) דס"ל שאי"צ להיזהר לענין המתנה בין בשר לחלב ביו"ט שבועות כמו בכל ימות השנה, אבל **מנהג העולם הוא להיזהר בכל מה שנוהרים בכל השנה לענין בשר בחלב גם ביו"ט שבועות.**

המחבר בשו"ע (יור"ד סי' פ"ט סעי' ב') כ', דבהפסק של קינוח **והדחה**, היינו שע"י אכילת איזה דבר מאכל כגון מזונות או פת שאינו חלבי לאחר אכילת גבינה והדחת הפה סגי, והט"ז (ס"ק ט') הוסיף **שגם צריך לרחוץ ידיו**, שלפעמים נדבק לחלוחית החלב בהידים, וזה כבר נקרא הפסקה בין החלב להבשר, ואפשר כבר לאכול אח"כ בשר ואין צריך עוד זמן מסויים להפסקה.

אבל הרמ"א (שם) כ', ויש מחמירין אפילו בבשר וגבינה, פי' דיש להמתין גם בין גבינה לבשר, ומקורו הוא, בזוהר הק' (פר' משפטים דף קכ"ה) כ' דלא יאכלו גבינה ובשר '**בשעתא' חדא ובסעודה חדא**, ולכן כתבו האחרונים (כמבואר להלן) **דצריך עכ"פ להמתין לפחות חצי שעה מזמן אכילת מאכל החלב בנוסף לקינוח והדחה ורחיצת הידים**, ורק לאחר מ"כ יכול לאכול בשר.

וזמן ההמתנה של חצי שעה שעי"ז לא יקרא בשעתא חדא, מב' בשו"ת קרן לדוד (סי' ק"מ אות ב') וכן כ' במטה ראובן (סי' קפ"ו) דהוא עפ"י מה שמצינו בשו"ע (או"ח סי' רל"ב) כמה הלכות שאסור לעשות סמוך למנחה, דחיישינן שמא ימשך וישכח להתפלל תפילת מנחה, וכמה הוא הזמן שנקרא סמוך למנחה מב' שם שזה חצי שעה, ולכן גם כאן לגבי הפסק המתנה אין מדקדקין שיהא שעה שלימה אלא סגי בהמתנה של חצי שעה בלבד בין אכילת חלב לבשר.

ודע, שזמן המתנת חצי שעה הוא מעת גמר אכילת מאכל החלב, ואי"צ להמתין מהזמן של הברכה האחרונה שעושה לאחר האכילה.

יש נוהגין לחומרא להמתין גם בין אכילת גבינה לאכילת בשר שש שעות, וכן נהג הרה"ק מסאטמאר זצ"ל, ואמר שכך נהג אביו הק' בעל הקדושת יו"ט זי"ע, ומה"ט לא אכל רק את העיסה של הקרעפלאך ולא את הגבינה.

האם צריך לברך ברכה אחרונה או ברכת המזון לאחר סעודת מאכלי החלב

אף דמעיקר הדין אי"צ להפסיק בין סעודת חלב לבשר בברכה אחרונה, אלא סגי בקינוח והדחה ורחיצת הידים כמבואר בהדיא במג"א (סי' תצ"ד ס"ק ו') וכ"כ המשנ"ב (שם ס"ק ט"ז), אבל רבים הם הפוסקים (הבאר היטב יור"ד פ"ט ס"ק ב' מביא בשם השיירי כנה"ג, וכ"כ הפמ"ג סי' פ"ט בשפתי דעת ס"ק ו' והפרי חדש) שחולקים על המג"א וס"ל שלא לאכול חלב ובשר בסעודה חדא, **אלא מפסיקין בינתיים בברכה אחרונה**, וכן כתוב גם בזוה"ק דלא יאכלו גבינה ובשר בשעתא חדא וב'סעודה' חדא.

ויש שכתבו שנפל טעות סופר בדברי המג"א, וכ"כ בספה"ק באר מים חיים (פר' וירא, עה"פ ויקח חמאה וחלב) וז"ל, ואפשר שטעות סופר נפל בדפוס במג"א, ע"כ.

